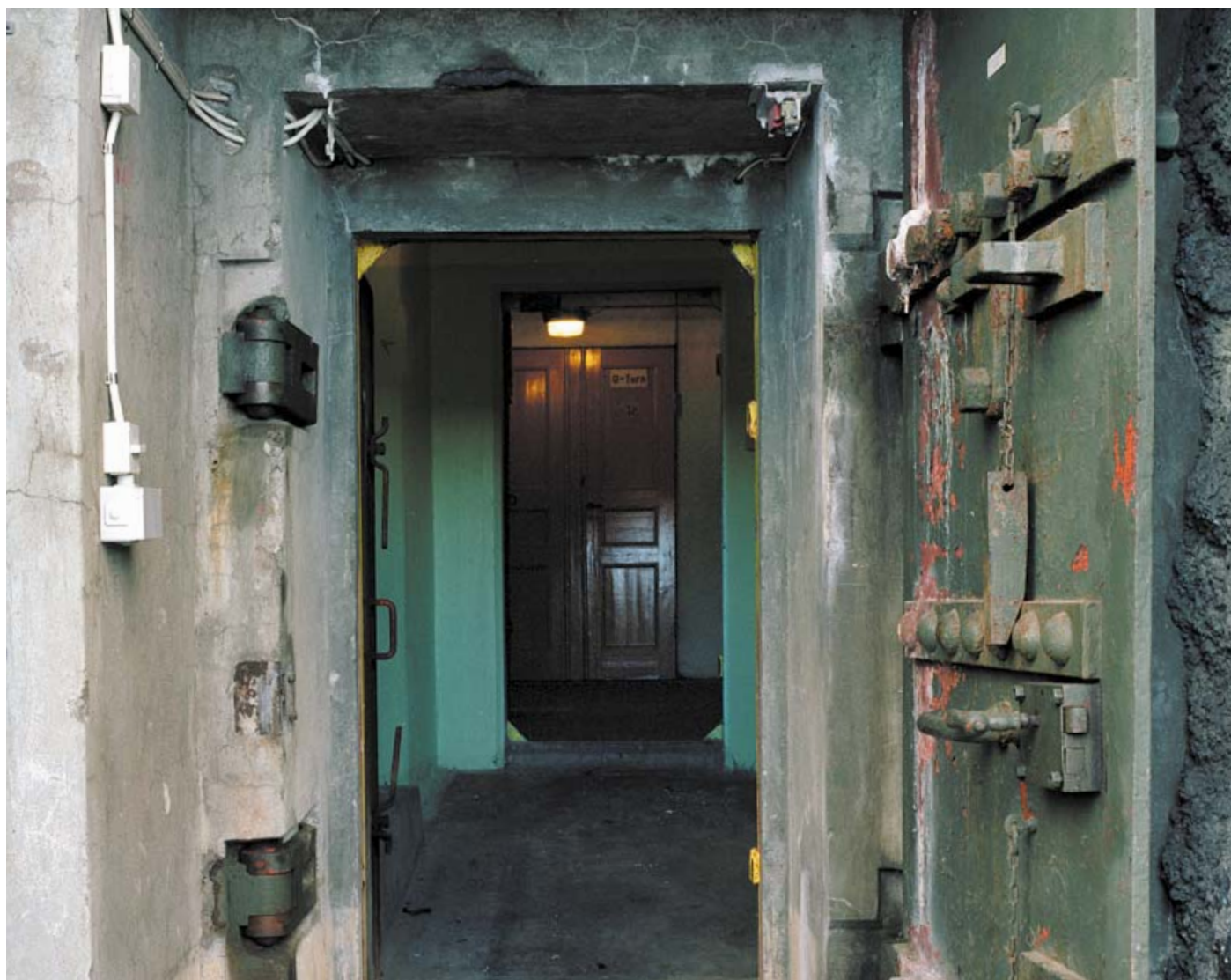

‘Bombsäkra’ lokaler att hyra

GÖRAN PRAGE, *Frilansskribent*

3 500 KVADRATMETER lokaler är lediga. Statens fastighetsverk hyr nämligen ut Södra Åberget, ett av åtta fort som under en stor del av förra århundradet bildade den 2,5 mil långa gördelformade försvarsanläggningen Bodens fästning, låset i norr under det kalla kriget. Med minst fem meter svenskt urberg som tak tillhör lokalerna de säkraste i landet.

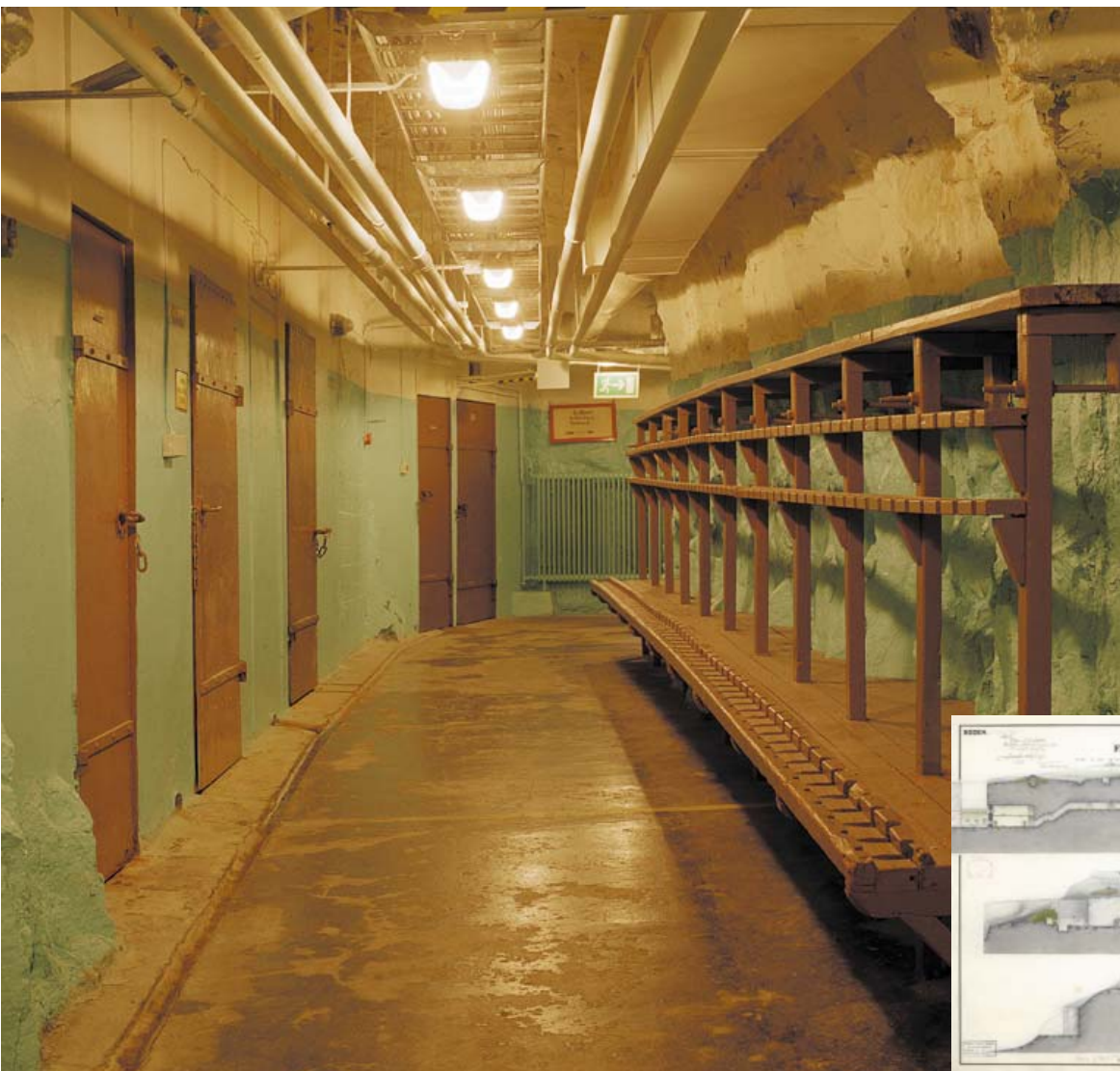
– Hittills har intresset varit relativt svalt. Men vi är öppna för alla idéer, exempelvis har verksamheter som svampodling och arkivering föreslagits, säger Mathias von Schlieben på SFV, som önskar att en eller flera entreprenörsföretag hittar rätt livsformer för affärsdrivande verksamheter här uppe i norr.

Det är regeringen som (i byggnadsminnesförklaringen) har slagit fast att man inte får ändra något utan särskild tillståndsprövning av Riksantikvarieämbetet. I dag anas bara de insprängda kantonornen genom de låga kupolerna på bergets kala hjässa. Största salen har god takhöjd och ett par hundra kvadratmeters yta. Annars består fortet mest av tomma ammunitionsutrymmen, gångar och sovsalar. Nästan 500 man, lika fördelade mellan infanterister och artillerister, kunde förläggas i Södra Åberget.

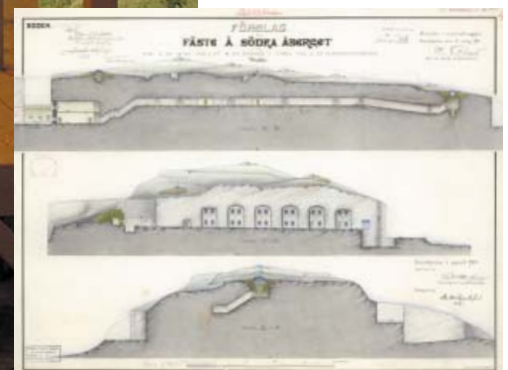
– Hyran kan till exempel utformas som ett procenttal av omsättningen, säger Mathias von Schlieben på Statens fastighetsverk, som har kravet från riksdag

och regering att hålla Södra Åberget i skick inför uthyrningen.

Bodens fästning är Sveriges genom tiderna största militära investering, tre gånger större än JAS-budgeten om man räknar i motsvarande penningvärde. Den är också ett av de yngsta kulturarven som Statens fastighetsverk har att förvalta. År 1901 startade bygget och 1914 var fästningen klar att tas i bruk. Läget var strategiskt viktigt genom att Boden omges av kuperad terräng samtidigt som garnisonsstaden var en knutpunkt för järnvägstrafiken. År 1919 fick snabbväxande Boden stadsprivilegier och som mest var ungefär 23 000 man stationerade här under och strax efter andra världskriget, då

Bodens fästning är Sveriges genom tiderna största militära investering. I dag saknar den all försvarsstrategisk betydelse.

den största utbyggnaden av de yttre truppbefästningarna genomfördes runt Boden.

Stridsteknikens utveckling mot allt större rörlighet och eldkraft, speciellt inom flyget men även genom de allt mer mobila markstridskrafterna, gjorde att

den stora fästningen blev otymplig och inte längre kunde lita till sin förmåga att motstå «fullträff av projektil från artilleripjäsa av grövsta kaliber», enligt en beskrivning från 1928. Två månader skulle fästningen kunna hålla stånd mot angrepp och belägring norrifrån för att mobiliserade förband skulle hinna förstärka försvaret. Men i takt med den internationella avspänningen, särskilt efter kommunismens fall, blev underhållet och bemanningen av Bodens fästning så småningom en allt dyrare post i ett hårdbandande svenskt försvar. I dag anses ingen hotbild föreligga.

Även Rödbergsfortet strax intill har sparats till eftervärlden. Det fungerar som

militärt museum och är i dag öppet för besökare. De övriga tre fortet plomberades 1999.

Idéerna om att skapa en central plats i Boden för att berätta om hela garnisonen har utmynnat i uppförandet av Försvarshistoriskt museum, som ska stå klart inför sommaren 2006.

Hur ser då våra kommande hyresgäster ut? Kanske kunde upplevelseindustrin få en nytändning, varför inte med en variant på *Fångarna på fortet* i svensk miljö? Eller kunde en rysk aktör nästla sig in i den gamla gördelfästningen? Arkitektlinjerna på våra tekniska högskolor skulle i Södra Åberget möta en unik utmaning. Kulturvärden välkomnar alla förslag. **KV**